

Олег Натаров,

мол. наук. співроб.,

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ ПРОДУКТИ БІБЛІОТЕК ЯК ЗАСІБ ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

У статті розглянуто роль інформаційно-аналітичних продуктів бібліотек у сфері популяризації науки. Висвітлено діяльність Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського з інформування громадськості та владних структур про досягнення, важливі результати наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вітчизняних учених, піднесення авторитету та престижу науки в Україні.

Акцентовано увагу на актуальності доведення до широкого загалу своєчасної та якісної інформації про здобутки українських дослідників з огляду на стратегічний курс нашої держави на набуття повноправного членства України у Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору.

Ключові слова: популяризація науки, наукові бібліотеки, інформаційно-аналітичні продукти, Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення, шляхи розвитку української науки.

На сучасному етапі розвитку цивілізації наука та науково-технічна сфера відіграють визначальну роль в ефективному розвитку економік передових країн світу, зміцненні обороноздатності держав, підвищенні добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання.

Вагомим фактором розвитку науки і технологій, стимулювання інноваційного розвитку економіки є пропаганда науки в суспільстві. На переконання міжнародного співтовариства, щоб належним чином протидіяти проблемам, які постають на шляху до сталого розвитку, влада і громадяни повинні розуміти мову науки і бути науково грамотними⁸. Водночас вчені,

---

⁸ Наукова грамотність – це знання та розуміння наукових концепцій і процесів, необхідних для прийняття особистих рішень, участі в громадських і культурних справах, та економічної продуктивності. До неї також входять індивідуальні види здібностей. У Національних стандартах наукової освіти змістові стандарти визначають наукову грамотність. Наукова грамотність означає здатність людини

зі свого боку, повинні прагнути до підвищення актуальності результатів власних досліджень та їх доступності для сприйняття широкою публікою [14].

У сучасних вітчизняних реаліях питання популяризації науки, донесення до суспільства та держави інформації про здобутки українських науковців набуває особливої актуальності.

Незважаючи на закріплення в українському законодавстві норми про забезпечення державою бюджетного фінансування наукової і науково-технічної діяльності у розмірі не менше 1,7 % валового внутрішнього продукту, а до 2025 р. забезпечення збільшення обсягу фінансування науки за рахунок усіх джерел до 3 % ВВП – показника, визначеного Лісабонською стратегією Європейського Союзу [20], фактично останні роки бюджетне фінансування наукової і науково-технічної діяльності в Україні ніколи не перевищувало 0,4 % ВВП та має стійку тенденцію до скорочення, а у 2019 р. становило 0,16 %. Як наслідок, флагмани української науки – Національна академія наук України та національні галузеві академії України – впродовж останніх років працювали в умовах постійної нестачі обсягів бюджетного фінансування за рахунок коштів загального фонду держбюджету; в багатьох бюджетних наукових установах НАН України на 20 % було скорочено штатну чисельність співробітників (із 37,5 тис. у 2016 р. до 29,7 тис. у 2019 р.), вимушено запроваджувався режим неповного робочого часу, працівникам надавалися відпустки без збереження заробітної плати; практично призупинилися закупівля унікального імпортного наукового обладнання; не проводилися капітальні ремонти тощо. Дефіцит асигнувань академічної науки відбувався на тлі суттєвого відставання показників фінансування наукової галузі України

задавати, знаходити чи визначати відповіді на питання, які виникають з цікавості до повсякденного життя. Вона означає, що людина має здатність описувати, пояснювати та передбачати природні явища. Наукова грамотність передбачає можливість читати з розумінням статті про науку в популярній пресі та брати участь у суспільній бесіді про обґрунтованість висновків. Наукова грамотність передбачає, що людина може визначати наукові проблеми, що лежать в основі рішень, прийнятих на національному та місцевому рівнях, та висловлювати думки, які є науково-технологічними. Грамотний громадянин повинен мати можливість оцінювати якість наукової інформації на основі її джерела та методів її отримання. Наукова грамотність також передбачає здатність викладати та оцінювати аргументи на основі доказів та відповідним чином застосовувати висновки з таких аргументів (Scientific literacy. National Science Education Standards. URL: <http://www.literacynet.org/science/scientificliteracy.html>). (p. 22).

від показників навіть наших найближчих сусідів із країн Центральної та Східної Європи (Румунії, Угорщини, Польщі, Чехії, Словаччини), де обсяг видатків на одного співробітника у 3–10 разів вищий [8].

Та попри вкрай складну ситуацію з фінансуванням вітчизняної наукової сфери, часом в умовах відвертої дискредитації науки та її діячів у медіа-просторі [3], українські вчені постійно повинні доводити державним чиновникам та суспільству свою ефективність, а подеколи і обґрунтувати право на існування академічної науки [18, 16, 12].

Питання інформування широкої громадськості про результати своєї роботи, популяризація здобутків української науки актуалізується з огляду на стратегічний курс нашої держави на набуття повноправного членства України у Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору. У січні 2019 р. Кабінет Міністрів України затвердив плани заходів на 2019 р. щодо комунікації у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України. План заходів на 2019 р. з реалізації Стратегії комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018–2021 рр. передбачає проведення низки заходів та інформаційних кампаній. Зокрема, запланована кампанія з інформування про успішні практики впровадження європейських стандартів в усіх сферах життя та історії успіху українського бізнесу, *науки (курсив наш. – О. Н.)*, культури, громадських ініціатив у ЄС. У межах кампаній заплановано виготовлення інформаційної, аудіовізуальної, друкованої продукції та розміщення її в ефірі загальнонаціональних і регіональних теле- та радіоканалів, в Інтернеті, громадських місцях, закладах освіти.

У свою чергу План заходів на 2019 р. щодо реалізації Концепції вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017–2020 рр. передбачає проведення прес-конференцій та регулярних брифінгів щодо співробітництва з Альянсом, підготовку та сприяння висвітленню в ЗМІ інформації про невійськові ініціативи НАТО, зокрема, у сфері екології, енергетики, ядерної і радіаційної, кібернетичної та інформаційної безпеки, *науково-технічне співробітництво (курсив наш. – О. Н.)*, реалізацію проєктів у межах трастових фондів Організації Північноатлантичного договору, а також реформування сектору безпеки та оборони України – відповідно до її стандартів та рекомендацій [28].

Тут варто також сказати про затверджений Указом Президента України План заходів «Питання європейської та євроатлантичної інтеграції» з реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО, який передбачає розвиток міжнародної

співпраці у сфері наукових досліджень, участь у міжнародних програмах наукових досліджень та інновацій в інтересах посилення оборонних можливостей України. Крім того, у рамках поглиблення співпраці з НАТО планується розширення участі України у виконанні Програми НАТО «Наука заради миру та безпеки» [17].

З огляду на сказане, а також беручи до уваги затверджений урядом у квітні 2019 р. новий порядок атестації науковців, відповідно до якого популяризація науки є одним з критеріїв оцінювання наукового працівника при атестації [13], можна стверджувати, що інформування громадськості про досягнення, важливі результати наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, піднесення авторитету та престижу науки сьогодні варто розглядати не як хобі окремих вчених-ентузіастів, а як один з обов'язків наукового співтовариства по відношенню до суспільства та держави.

Різні аспекти популяризації науки та просвітницької діяльності розглядалися у працях українських і зарубіжних дослідників. Так, Т. Бондаренко проаналізовано стан наукової популяризації у вітчизняному медіа-просторі, розглянуто специфіку подання науково-популярних текстів у друкованих та електронних засобах масової інформації (ЗМІ), виявлено негативні й позитивні сторони у висвітленні цієї тематики журналістами, а також засоби підвищення її популярності в мас-медіа [2]. І. Владленова визначає засади популяризації науки на прикладі Наукового центру Коперника у Варшаві [5]. А. Дедушкіна висвітлює проблему популяризації науки в сучасному українському інтернет-просторі на прикладі спеціалізованих та неспеціалізованих інтернет-медіа [6]. Питанням популяризації досягнень науковців Національної академії наук України у медіа-просторі присвячена стаття А. Сененка [22], а М. Шимпан розглядає питання популяризації науки в контексті наукової комунікації [29].

У науковому виданні авторського колективу Інституту соціології НАН України питання популяризації науки розглядаються у контексті дослідження, виконаного в рамках науково-дослідної роботи «Роль науки в модернізації українського суспільства» відповідно до Плану з реалізації завдань і заходів Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 рр. [4]. Проблеми популяризації досягнень вчених і наукових установ в українських академічних виданнях розкрито в матеріалах II Науково-практичної конференції «Наукова періодика: традиції та інновації» [15].

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Разом з тим, на нашу думку, потребує окремого опрацювання роль бібліотечних установ у сфері популяризації науки,

передусім наукових бібліотек, головним завданням яких є оперативно й максимально повно забезпечувати вчених світовою науковою інформацією за тематикою їхніх досліджень на базі традиційних і сучасних мережевих технологій. Адже, наприклад, популяризація результатів науково-дослідної та науково-інформаційної діяльності є одним з напрямів роботи бібліотек науково-дослідних установ НАН України, які з цієї метою готують бібліографічні та інформаційно-аналітичні матеріали та поширюють їх за допомогою веб-сайтів установ та електронної пошти [10, с. 146].

Отже, запропонована стаття має на меті розкрити потенціал бібліотечного інформаційно-аналітичного продукту як засобу популяризації науки на прикладі практики інформування громадськості та владних структур про ситуацію у науковій сфері України Служби інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (СІАЗ НБУВ).

Під поняттям популяризації науки розуміють «переклад» спеціальних знань на мову широких кіл читачів, іншими словами – перетворення сухих наукових даних у зрозумілу більшості інформацію» [1, с. 37], а в діяльності з популяризації науки виділяють три основні цілі. По-перше, популяризація наукових знань має просвітницьку місію, починаючи від пояснень широким верствам населення елементарних питань і завершуючи лекціями про історію розвитку цивілізації, науки, техніки, про найсучасніші наукові проекти і досягнення вчених. Другою метою популяризації є донесення до медіа-працівників експертної думки фахівців з тих чи інших актуальних питань, які хвилюють суспільство. Нарешті, популяризація наукових знань має на меті протидію псевдонауці, яка формує в суспільстві викривлене ставлення до справжньої науки, ба навіть більше – може бути дуже небезпечною і завдавати серйозної шкоди, особливо якщо йдеться про здоров'я громадян [22, с. 56].

Необхідно зазначити, що на міжнародному рівні пропаганді науки приділяють велику увагу. Так, ще в 1951 р. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) заснувала премію Калинги – вищу нагороду за досягнення в галузі популяризації науки. Заснування премії ініціював індійський політик Б. Патнаїк (1916–1997) – соратник М. Ганді та Дж. Неру в боротьбі за незалежність Індії, власник Фонду Калинги з штату Орїсса. Калинга – давня держава, що існувала на території Індії, райське королівство, населення якого жило заможнo й щасливо. Сьогодні це штат Орїсса, розташований на березі Бенгальської затоки – курорт для відпочинку знаті Індії. Б. Патнаїк був переконаний,

що кожна людина повинна мати хоча б загальне уявлення про науку та її катарсисну роль у житті людини, держави, людства. Згідно зі статутом відзнаки, лауреат нагороди зобов'язаний бути створювачем способів поширення наукових знань (бути письменником, редактором, лектором тощо) і глибоко усвідомлювати роль науки в суспільстві.

Від 1987 р. Американська асоціація сприяння розвитку науки – міжнародна некомерційна організація із заявленою метою сприяння співробітництву між ученими, захисту свободи досліджень, заохочення наукової відповідальності, а також підтримки освіти і науки на благо всього людства – нагороджує премією тих, кому належить вагомий внесок у справу популяризації науки. Для увічнення імені визначного вченого-астронома К. Сагана Американським астрономічним товариством та Планетним товариством у 1997 р. встановлена Премія пам'яті К. Сагана та медаль «За видатні заслуги в популяризації науки».

З 2004 р. у рамках Міжнародної премії Рене Декарта Європейського Союзу існувала нагорода за популяризацію науки – у 2007 р. їй виділено як окрему премію [1, с. 37, 115, 38–39].

Українська Премія «Для жінок у науці–2019», яка є частиною глобальної Програми L'ORÏAL-ЮНЕСКО «Для жінок у науці»⁹, серед критеріїв, за якими журі відбирає переможниць, разом з академічними досягненнями кандидатки (зокрема, кількість та якість публікацій, публікації та цитування в Scopus і Web of Science, виступи на наукових конференціях, патенти, перелік найкращих наукових публікацій та патентів), мотиваційним листом, передбачає соціальну активність задля популяризації науки [27].

В Україні ще десять-п'ятнадцять років тому відсутність у вчених мотивації до самореклами, недовіра науковців до роботи представників медіа, передусім через побоювання неправильного трактування та надмірного спрощення результатів досліджень з одного боку, та відсутність зацікавленості у засобів масової інформації та широкого загалу в отриманні відомостей про дослідницькі здобутки українських науковців, витіснення науково-популярної інформації в медіа великим потоком більш сенсаційних, простих для розуміння і сприйняття

---

⁹ З 1998 р. Фонд L'Orïal та Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки й культури (ЮНЕСКО) докладали зусиль, щоб підтримати та відзначити талановитих жінок-науковців і заохотити молодих жінок обирати наукові професії та допомагати їм у їхній кар'єрі. Детальніше – <https://www.forwomeninscience.com/en/home> (Див.: Українська Премія «Для жінок у науці–2019»). URL:<https://forwomeninscience.in.ua/>).

повідомлень з іншого, були серед головних проблемних питань вітчизняної науки. Але поступово завдяки зусиллям наших учених – насамперед і здебільшого науковців Національної академії наук України – вдалося активізувати процес донесення інформації про здобутки вітчизняних дослідників до широкої аудиторії.

У 2007 р. НАН України стала засновником Всеукраїнського фестивалю науки – масштабного загальнодержавного проекту з популяризації науки в суспільстві. Вже понад 10 років організатори фестивалю¹⁰, розширюючи масштаби та вдосконалюючи методи його проведення, намагаються популяризувати наукове знання в суспільстві, сприяти формуванню позитивного ставлення до науки, викликати інтерес та повагу до науки з раннього віку, підвищити престиж професії вченого та викладача в суспільстві.

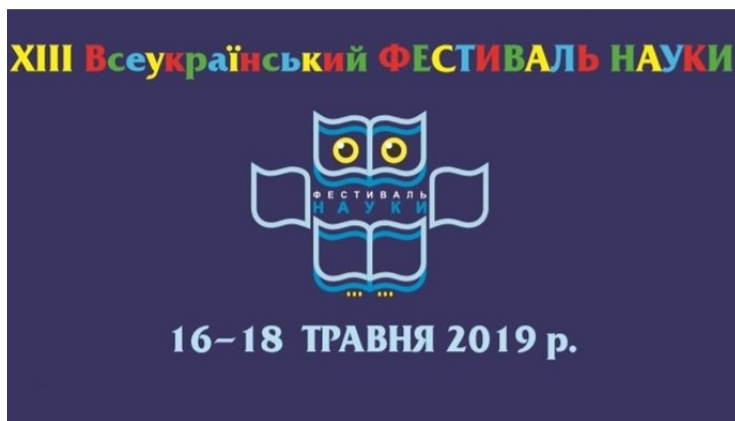

Рис. 1. Всеукраїнський фестиваль науки

Джерело: <http://www.nas.gov.ua/festival?Year=2019>

¹⁰ Станом на 2019 р. в організації та проведенні Всеукраїнського фестивалю науки разом з Національною академією наук України беруть участь Міністерство освіти і науки України; Міністерство молоді та спорту України; Національний центр «Мала академія наук України»; Національна академія медичних наук України; Національна академія педагогічних наук України; Національна академія аграрних наук України; Національна академія правових наук України; Національна академія мистецтв України; Київський національний університет ім. Тараса Шевченка; Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Загалом становлення науково-популяризаційного напрямку в нашій країні припадає на 2010-ті роки: істотно – порівняно з попереднім періодом – активізувалася присутність учених у національному інформаційному просторі, зростали масштаби і розширювалася географія безкоштовних науково-популярних заходів, а також постійно збільшувалася кількість їхніх відвідувачів. Зокрема, у 2011 р. вчені НАН України створили сайт «Моя наука», для якого писали науково-популярні статті з різних тем, а також започаткували цикл науково-популярних лекцій, переважно для студентів, з метою допомогти їм зорієнтуватися у виборі місця продовження навчання та подальшої роботи (йшлося передусім про вітчизняні академічні наукові установи, до аспірантури яких популяризатори й прагнули залучити представників своєї тогочасної цільової аудиторії).

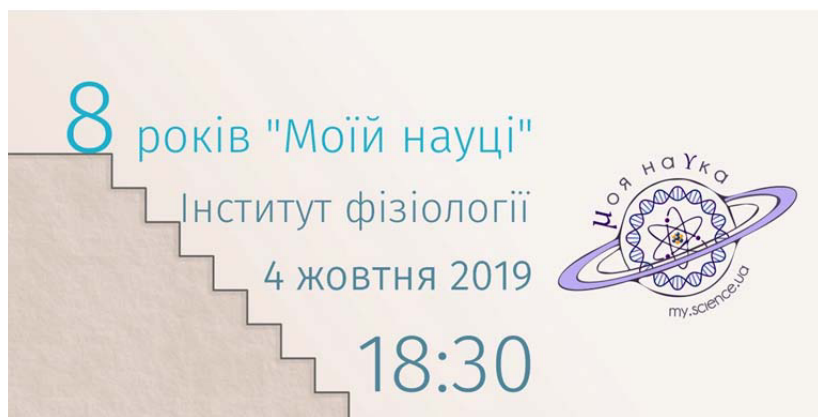

Рис. 2. Моя наука: 8 років потому

Джерело: <https://www.facebook.com/events/2448773905214124/>

У 2013 р. відбулися перші «Наукові пікніки», організатори яких випробували в українських умовах польську практику проведення науково-популярних заходів просто неба – у парках і на площах. Восени того ж року подібні заходи пройшли вже в стінах Інституту фізіології ім. О. О. Богомольця НАН України, – перші «Дні науки».

Сьогодні дослідники багатьох академічних установ є активними учасниками обох проектів, які, маючи спільну мету – поширення знань про досягнення науки та їхнє велике значення для повсякденного життя людини, – взаємно доповнюють один одного: під час «Наукових пікні-

іків» учені самі виходять до громади міста, а на «Дні науки» відчиняють двері установ, у яких працюють. Крім того, українські «Наукові пікніки» на відміну від польського прототипу, який збирає шанувальників науки на Варшавському центральному стадіоні, охоплюють не тільки Київ, а й низку інших міст і навіть невеликих містечок (рис. 4) [7].

Рис. 3. Дні науки. Весна 2019
Джерело: <http://dni-nauky.in.ua/>

Рис. 4. Лучан запрошують на «Наукові пікніки»
Джерело: <https://www.volynnews.com/news/society/luchan-zaproshuiut-na-naukovi-pikniki/>

Розуміння важливості розглядуваного напрямку роботи знайшло відображення й у низці нормативних актів головного вітчизняного і визнаного міжнародного наукового центру [19, 9, 21].

Отже, можна констатувати, що за останні декілька років у вітчизняному науковому співтоваристві зросло розуміння необхідності популяризації науки та її досягнень.

В умовах входження сучасного суспільства в інформаційний етап свого розвитку виняткову роль у справі популяризації наукових знань відіграють бібліотеки, насамперед наукові, які, за словами вітчизняних дослідників, раніше за всіх відчули «нові форми й засоби збирання, обробки, подання та поширення знань» (*курсив наш. – О. Н.*), оскільки вони торкнулися насамперед сфери їхньої діяльності [23, с. 146].

На нашу думку, саме наукові бібліотеки як провідні центри соціальних комунікацій, інтеграції й поширення наукової інформації здатні сьогодні стати майданчиком для пропаганди наукових знань, донесення до суспільства неупередженої та об'єктивної інформації про результативність наукової та науково-технічної діяльності наукових організацій країни.

Зокрема, популяризація здобутків вітчизняної науки є одним з основних статутних завдань головного науково-інформаційного центру держави – Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (НБУВ) [25]. Прикладом ефективної діяльності в напрямі інформування громадськості про досягнення, важливі результати наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вітчизняних вчених є досвід СІАЗ НБУВ з випуску інформаційно-аналітичного бюлетеня «Шляхи розвитку української науки».

Основними завданнями бюлетеня є: моніторинг процесів у науковій сфері, що знаходять відбиток у глобальній мережі Інтернет, а також наявність соціального попиту на таку інформацію; донесення інформації про здобутки вітчизняних дослідників (як фундаментальні, так і прикладні) до широкої аудиторії; оперативне реагування на сумнівні та необгрунтовані повідомлення про українську науку; доведення до громадськості думки про важливу роль і суспільну значущість науки.

Слід наголосити, що видання бюлетеня від самого початку було орієнтоване на реалізацію визначених президією Національної академії наук України заходів, спрямованих на поліпшення сприйняття науки суспільством, а саме продовження практики здійснення моніторингу друкованих та електронних ЗМІ з проблем розвитку наукової сфери в Україні та систематичної публікації реферативних матеріалів у збірнику [19]. На сьогодні ж основні завдання бюлетеня відповідають як статутним

завданням вищої наукової самоврядної організації України (необхідності популяризації науки та наукових досягнень вітчизняних учених у країні та за її межами з метою підвищення престижу наукової діяльності в суспільстві, формуванню наукового світогляду, протидії поширенню псевдонауки, зміцненню інтелектуального потенціалу суспільства, розвитку просвітництва, піднесення міжнародного авторитету України) [24], так і закріпленому у Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 роки положенню щодо розширення інформаційних каналів наукової комунікації через залучення засобів інтернет-мережі для апробації та популяризації наукових результатів [21].

Відповідно до цих завдань, повідомлення в інформаційно-аналітичному бюлетені представлені за такими рубриками:

1. Наукові здобутки як фундамент програми урядових звершень.

Підрубрики: 1.1. *Міжнародне співробітництво*; 1.2. *Наука – виробництво*; 1.3. *Наукові конференції, наради та інші організаційні заходи*; 1.4. *Наукова діяльність у ЗВО* (закладах вищої освіти). Відповідно, у названих підрубриках приділено увагу інтеграції української науки у світове наукове співтовариство, ролі міжнародної співпраці у розвитку вітчизняної науки; практичному впровадженню українських розробок, (зокрема прикладних розробок, спрямованих на зміцнення безпеки й оборони нашої держави), співпраці наукових установ з вітчизняними підприємствами та з іноземними замовниками; організації та проведенню наукових конференцій, семінарів, конкурсів наукової творчості, інших науково-комунікативних заходів та заходів з популяризації науки; науковій і науково-технічній діяльності у закладах вищої освіти, співпраці університетської та академічної науки.

Як приклад, можна навести поширені в інформаційно-аналітичному бюлетені у 2018 р. повідомлення:

- *міжнародне співробітництво* – «Програма “Наука заради миру та безпеки” доводить свою ефективність у діалозі Україна – НАТО, – заступник Генерального секретаря НАТО Антоніо Міссіролі»; «Конкурс Об’єднаного дослідницького центру Європейської Комісії (JRC) на доступ до дослідницької інфраструктури для науковців з дослідницьких організацій будь-якого типу»; «Стартує конкурс українсько-чеських науково-дослідних проєктів на 2019–2020 роки»; «Визначено 6 пріоритетів інтеграції української науки в Європу – колегія МОН затвердила проєкт дорожньої карти»; «Візит Нобелівського лауреата Жюлья Оффмана»; «Українські науковці вперше виконуватимуть проєкт європейської ініціативи Clean Sky 2»; «25 років членства України в IIASA»; «Пропо-

зиції Організації з Європейського співробітництва в галузі науки і техніки (COST) для України»; «Наукова діаспора в Німеччині: напрями співробітництва з Україною».

• *наука – виробництву* – «Українські винаходи для економіки, війська, медицини та безпеки – науковці завершили 14 пріоритетних досліджень за держзамовленням»; «Проблемні питання визначення і впровадження критичних технологій у сфері виробництва озброєння»; «Сучасні науково-технічні можливості в оборонній сфері»; «Керамічний щит для бронетехніки»; «Розробки НАНУ зігрівають і рятують людські життя»; «Підписано угоду про співпрацю між Національною академією наук України та Акціонерним товариством «Турбоатом»»; «Аграрна наука нарощує роботу в галузі ризикованого землеробства».

• *наукові конференції, наради та інші організаційні заходи* – «В. І. Вернадський і становлення фундаментальної науки в Україні» (XXVIII читання академіка В. І. Вернадського); «Семінар-практикум для користувачів продуктами Ельзевір»; «Семінар для керівників бібліотек наукових установ НАН України»; «Семінар з проблем інтелектуальної власності й трансферу технологій»; «Науковиці Академії ввійшли до топ-100 найуспішніших жінок України»; «Експертні дебати «Майбутнє української науки: місія (не) можлива?»»; «Шашкевичівські наукові читання – 2018».

Крім того, у цій підрубриці, яка безпосередньо інформує про числені науково-популярні та просвітницькі події, серед матеріалів за 2018 р. варто виділити інформацію про: заходи, які відбулися на честь 100-річного ювілею НАН України; XII Всеукраїнський фестиваль науки; заходи, які відбулися в рамках двох науково-популярних ініціатив – «Днів науки» та «Наукових пікніків в Україні»; другий Марш за науку тощо.

• *наукова діяльність у ЗВО* – «Базове фінансування найкращих напрямів університетської науки дасть змогу покращити якість вищої освіти загалом»; «КПІ ім. Ігоря Сікорського та ДК “Укроборонпром”: співпраця задля зміцнення обороноздатності України»; «Проект Львівської політехніки отримав понад 1,5 млн євро за програмою ЄС “Горизонт 2020”»; «У ХНУМГ відкрили Центр трансферу технологій, який стане платформою для співпраці науки, бізнесу та влади»; «Академічна наукова установа і заклад вищої освіти відкрили спільну лабораторію математичної фізики».

2. Національна академія наук України: віхи історії і сьогодення. Рубрика інформує про історію та сучасний розвиток НАН України, становлення та діяльність окремих наукових установ, видатні персоналії вітчизняної науки тощо.

Зокрема, у ювілейний для нашої Академії рік у бюлетені була поширена інформація про: геніального вченого, видатного громадського діяча і організатора науки, першого президента Української академії наук В. Вернадського (12 березня 2018 р. виповнилося 155 років від його дня народження); 100-річчя від дня народження члена-кореспондента НАН України, доктора фізико-математичних наук, професора Й. Гіхмана; видатного вченого в галузі математичних проблем механіки та прикладної математики, академіка Я. Підстригача; 100-річчя Президента Національної академії наук України академіка Б. Патона; життєвий та творчий шлях віце-президента НАН України академіка С. Пирожкова; процес зародження, формування та еволюції правового статусу дійсних членів (академіків) і членів-кореспондентів НАН України, починаючи з 1918 р. і до сьогодні; кадровий потенціал Академії; історію та сьогоднішнього стану установ НАН України – Головної астрономічної обсерваторії, Державного природознавчого музею, Інституту колоїдної хімії та хімії води ім. А. В. Думанського тощо.

3. Оцінки ефективності науки в Україні. Висвітлюються питання: ефективності академічної системи організації науки; вдосконалення та підвищення ефективності діяльності НАН України в нових соціально-економічних умовах; результативності наукової та науково-технічної діяльності наукових організацій країни тощо. Так, у 2018 р. у названій рубриці було розміщено матеріали про: нову методикою оцінювання ефективності діяльності наукових установ НАН України та результати оцінювання за цією методикою ефективності діяльності окремих наукових установ Академії; ініціативу Міністерства освіти та науки України щодо залучення експертів до обговорення проблем оцінки національної науки; конкурс для українських вчених з аналізу та оцінки діяльності дослідників та наукових установ України; проблеми атестації наукових кадрів тощо.

4. Перспективні напрями наукових досліджень. Приділено увагу перспективним напрямом фундаментальних і прикладних досліджень українських вчених, що відповідають світовим тенденціям розвитку науки.

Для прикладу можна навести опубліковані в рубриці повідомлення: «Перший віце-президент НАН України академік А. Г. Наумовець – про сучасні нанотехнології»; «Функціональні матеріали з пам'яттю форми: сучасний стан і перспективи використання»; «Стратегії сучасних лінгвістичних досліджень і завдання академічної лінгвоукраїністики»; «Молекулярне моделювання біологічних систем: стан та перспективи»;

«Перспективи створення наноосіів для доставки генетичного матеріалу в клітини»; «Міжнародні антарктичні дослідження українських вчених визнані в одному з найрейтинговіших світових наукових журналів»; «Перепрограмувати серце після інфаркту»; «“Зухвало, але здійснено!”: українські медики готові зупинити генетичні захворювання» та ін.

5. Проблеми стратегії розвитку України. Основну увагу рубрики сконцентровано навколо стратегічних напрямів розвитку нашої держави. Наводяться конкретні пропозиції вчених щодо вирішення безпекових, політичних, економічних, соціокультурних та інших питань розвитку України як європейської держави. Наприклад, у 2018 р. у названій рубриці було розміщено аналітичні матеріали науковців Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України щодо стратегічних орієнтирів економічної безпеки нашої держави; рекомендації фахівців Національного інституту стратегічних досліджень України з актуальних проблем правового забезпечення державної культурної політики; аналіз співробітниками Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи НАН України ситуації на ринку праці, демографічних проблем та міграційних процесів; основні результати виконання фахівцями Інституту економіки та прогнозування НАН України дослідження за темою «Інклюзивність як ключовий аспект створення засад для нової якості економічного зростання України»; інформацію про Національну доповідь «Україна: шлях до консолідації суспільства», яка була підготовлена науковцями Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України; пропозиції наукової спільноти щодо змін до законодавства з питань формування об'єднаних територіальних громад тощо.

6. Наука і влада. Приділено увагу здійсненню державного регулювання та управління в науковій сфері, питанням співпраці органів державної влади України з науковими установами та іншими суб'єктами наукової і науково-технічної діяльності. Приміром, 2018 р. у цій рубриці знайшли відображення питання, які стосуються:

- правових, організаційних та фінансових засад функціонування й розвитку у сфері наукової і науково-технічної діяльності: «Перше засідання Національної ради України з питань розвитку науки і технологій: підсумки»; «Прем'єр-міністр: У 2018 р. уряд запровадить нові ефективні механізми підтримки науки»; «Міністерства, НАН та інші головні розпорядники бюджетних коштів отримають більшу свободу у формуванні тем потрібних їм наукових досліджень, – Постанова КМУ»; «МОН має чіткий план реформ у сфері атестації наукових кадрів, і ми робимо поступові, але системні зміни, – директор департаменту Андрій

Шевцов»; «Щодо бюджетного фінансування НАН України у 2018 р.»; «Як створюватимуть, реорганізуюватимуть та ліквідуватимуть державні наукові установи у віданні національних галузевих академій наук, – КМУ затвердив порядок»;

- різних форм підтримки наукової молоді: «Маємо створити всі умови, щоб українські вчені не покидали країну – Президент на зустрічі з обдарованою молоддю»; «Триває прийом робіт на здобуття премії Президента України для молодих учених 2018 року»; «Наукові роботи молодих учених НАН України відзначено спеціальною парламентською премією»; «Конкурс на здобуття премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим у 2018 році»; «Премія Кабінету Міністрів за особливі досягнення молоді у розбудові України»; «На 2019-й під проекти молодих вчених закладено 75 млн грн, які дозволять профінансувати не тільки початі раніше роботи, а й 54 нові – МОН оприлюднює список переможців»;

- взаємодії органів державної влади з представниками наукової громадськості: «Наукові дослідження без зайвих обмежень: МОН хоче спростити використання прекурсорів вченими. Відповідний Порядок вже на громадському обговоренні»; «Рада молодих вчених при МОН запропонує, як реформувати систему присвоєння наукових ступенів та забезпечити житлом молодих науковців»; «Українські вчені нарешті зможуть продовжити морські дослідження – кораблі погодились дати силові відомства, – очільник директорату науки Дмитро Чеберкус» та ін.

7. Суспільні виклики і потреби (підрубрики: 7.1. *Українська наука і проблеми формування інформаційного суспільства*; 7.1.1. *Міжнародний досвід*; 7.2. *Формування та впровадження інноваційної моделі економіки*; 7.2.1. *Міжнародний досвід*; 7.3. *Проблеми енергозбереження*; 7.3.1. *Міжнародний досвід*). Відповідно висвітлюються питання:

- інформаційного забезпечення наукової діяльності та інтенсифікації наукового спілкування; процесів інформатизації та активізації в них наукових бібліотек як важливих центрів накопичення релевантної інформації й ефективного інформаційного супроводу наукових досліджень; розвитку видавничого комплексу НАН України на новітньому рівні, повноправного входження її до сучасного інформаційного простору («Українські науковці в 7 разів частіше користуються Scopus і Web of Science після того, як МОН передплатило доступ до цих баз даних у вишах»; «Науковцям пропонують доступ до корисних інформаційних ресурсів за програмою ЄС Enlighten Your Research»; «Про стан та перспективи наукової періодики НАН України»; «Авторське право у видавничій діяльності наукових установ»;

«Бібліотека цифрової науки»; «Академічні видання та “хижацькі” журнали» «Томаш Пшонка: “Наша співпраця розпочалась недавно, але у Elsevier і України амбітні плани з єдиним завданням – розвиток науки”»);

- активізації досліджень і розробок, спрямованих на підвищення наукоємності та конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, створення ефективної інноваційної інфраструктури («Охорона прав інтелектуальної власності та трансфер технологій в наукових установах»; «Військові стартапи: міфи й реальність співпраці з державою»; «Вітчизняний досвід визначення і реалізації науково-технічних та інноваційних пріоритетів»; «Важливі зміни в Центрі інноваційних медичних технологій НАН України»; «Аналіз стану інноваційної діяльності в Україні та шляхи його поліпшення»; «В НААН представили кластерну систему трансферу інновацій»);

- внесок вітчизняних науковців у розв’язання проблем енергетичного сектору держави, забезпечення енергетичної незалежності України («Інновації у відновлюваній енергетиці від українських науковців!»); «Стратегія енергетичної безпеки ЄС, як відповідь на сучасні гібридні загрози: висновки для України»; «Президент НААН: Популяризуємо біопаливо і науковими розробками, і власними кейсами»; «Українські вчені вивели гібрид кукурудзи для виробництва біоетанолу»; «Держенергоефективності та НАН України працюють над стимулами вирощування енергокультур для заміщення газу»; «Учені Академії – про можливі сценарії розвитку світової енергетики»; «Європейська енергетична політика сталого розвитку: фаховий погляд вчених Академії»).

8. Зарубіжний досвід організації наукової діяльності. Приділяється увага питанням організації наукової діяльності в зарубіжних країнах (структура наукових установ, методи та джерела їх фінансування, досвід державного регулювання наукової діяльності тощо), наприклад: «Портал фінансування та тендерів (Funding & Tenders Portal) поступово замінює Портал учасників (Participant Portal)»; «Молоді вчені обговорили на конференції Eurodoc головні проблеми розвитку науково-дослідної кар’єри»; «Європейське товариство історії науки»; «Міжнародна академія історії науки»; «Європейська сертифікація інженерів і співпраця професійних громадських об’єднань як фактори інтеграції науки і освіти в Європі» та ін.

9. Критичні зауваження та протестні акції. Приділено увагу критичним зауваженням щодо характеру процесів удосконалення наукової діяльності, висвітлено протестні акції науковців, приміром: «Яку науку має фінансувати держава?»; «Хто стане рушієм змін»; «Зміни-

тися, щоб бути лідером»; «Науковці НАН України на акції протесту»; «НАНУ готується до відзначення 100-ї річниці в дискусіях та роздумах про вдосконалення».

10. Нові надходження до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Ознайомлення користувачів з новими надходженнями до фондів НБУВ (монографії, підручники, збірники наукових праць, матеріали міжнародних конференцій тощо), що висвітлюють сучасні проблеми за тематикою інформаційно-аналітичного бюлетеня.

Зауважимо, що моніторинг публікацій у медіа-просторі України, присвячених питанням науки, засвідчив таке:

– останніми роками завдяки зусиллям вітчизняних учених – насамперед і здебільшого науковців НАН України – вдалося здійснити прорив у медіа-сфері й активізувати процес донесення інформації про здобутки української науки до широкої аудиторії;

– українські вчені, передусім представники академічної науки, докладають значні зусилля для наукового забезпечення вирішення актуальних для нашої країни проблем, впровадження перспективних розробок у реальний сектор економіки та соціальну сферу, зміцнення обороноздатності та безпеки держави;

– враховуючи обсяги фінансування галузі та кількість наукових досліджень в Україні та за її межами, ефективність наукової діяльності українських учених не поступається зарубіжним колегам, а іноді навіть є значно вищою.

Варто також наголосити, що відповідно до одного з пріоритетних напрямів розвитку відділу оперативної інформації СІАЗ НБУВ (який забезпечує випуск видання «Шляхи розвитку української науки») – удосконалення дистантного обслуговування користувачів на основі використання новітніх інформаційних технологій, зокрема передових методів моніторингу, обробки й доставки інформації, посилення аналітичної і прогностичної складової в інформаційно-аналітичних матеріалах – матеріали інформаційно-аналітичного бюлетеня представлено на публічному порталі НАН України (<https://cutt.ly/ciGB85>), порталі Центру досліджень соціальних комунікацій (<http://nbuviar.gov.ua/>) та на сторінці СІАЗ у соціальній мережі Facebook (<https://www.facebook.com/siazua/>). Для доставки інформаційно-аналітичного продукту замовникам використовується електронна пошта.

Популяризація наукової та інформаційно-аналітичної продукції структурних підрозділів Центру досліджень соціальних комунікацій НБУВ (СІАЗ, НЮБ та ФПУ) проводиться також шляхом активної

участі в щорічних «Інформаційних ярмарках» – презентаціях-виставках ресурсів організацій, що надають технічну, аналітичну та консультативну допомогу Верховній Раді України. У такий спосіб парламентарі, помічники-консультанти народних депутатів, представники секретаріатів парламентських комітетів, фракцій та груп, структурних підрозділів Апарату Верховної Ради України мають можливість ознайомитись з останніми здобутками української науки, а також із проблемними питаннями, що потребують реагування органів державної влади.

Отже, підсумовуючи, можна зробити такі *висновки*.

В умовах вкрай складної ситуації з фінансуванням вітчизняної наукової сфери, за необхідності доводити суспільству та державі існування академічної науки, розв'язання проблеми популяризації власних досягнень є одним з першочергових завдань для української наукової спільноти.

Питання інформування широкої громадськості про результати своєї роботи, популяризація здобутків української науки актуалізується з огляду на стратегічний курс нашої держави на набуття повноправного членства України у Європейському Союзі та в Організації Північно-атлантичного договору та відповідних заходів щодо комунікації у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України.

В умовах входження сучасного суспільства в інформаційний етап свого розвитку виняткову роль у справі популяризації наукових знань відіграють бібліотеки, насамперед наукові раніше за всіх відчували нові форми й засоби збирання, обробки, подання та поширення знань, оскільки вони торкнулися насамперед сфери їхньої діяльності. Саме наукові бібліотеки як провідні центри соціальних комунікацій, інтеграції й поширення наукової інформації здатні сьогодні стати майданчиком для пропаганди наукових знань, донесення до суспільства неупередженої та об'єктивної інформації про результативність наукової та науково-технічної діяльності наукових організацій країни. Зокрема, досвід СІАЗ НБУВ у сфері популяризації науки, а саме підготовка й видання випуску інформаційно-аналітичного бюлетеня «Шляхи розвитку української науки», дає підстави зробити висновок, що попри складні фінансові умови українські дослідники, передусім представники Національної академії наук України, продовжують сумлінно працювати на користь своєї країни та отримувати вагомі результати за широким спектром фундаментальних і прикладних досліджень.

Список використаних джерел

1. *Абліцов В.* Вчені України – лауреати міжнародних премій і нагород / В. Абліцов // Наука України у світовому інформаційному просторі. – Вип. 4. – Київ : Академперіодика, 2011. – С. 3–190.
2. *Бондаренко Т. О.* Популяризація науки у вітчизняному медіа-просторі / Т. О. Бондаренко // Держава та регіони. Сер.: Соц. комунікації. – 2012. – Вип. 1. – С. 27–30.
3. *Величко Л.* Зомбі-академія: вчені-пенсіонери НАН України не витримують конкуренції у світовій науці. Їх утримання коштує близько 3,7 млрд грн. [Електронний ресурс] / Л. Величко // Texty.org.ua. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/82121/Zombiakademija_vchenipensionery_NAN_Ukrainynu_ne_vytrymujut_konkurenciji. – Дата звернення: 09.10.2019. – Назва з екрана.
4. Вітчизняна наука у соціологічному вимірі / за ред. Т. Петрушиної. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2017. – 75 с.
5. *Владленова І. В.* Досвід Польщі з популяризації науки: Науковий центр Коперника у Варшаві / І. В. Владленова // Вісн. Нац. техн. ун-ту «ХПІ». Сер.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. – 2017. – № 29. – С. 65–69.
6. *Дедушкіна А. В.* Популяризація науки в сучасному українському інтернет-просторі / А. В. Дедушкіна // Обрії друкарства. – 2015. – № 1. – С. 39–47.
7. Запит на знання. В Україні набирає обертів популяризація науки [Електронний ресурс] // Національна академія наук України. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/newsPagesView.aspx?MessageID=3352>. – Дата звернення: 09.10.2019. – Назва з екрана.
8. Засідання Ради президентів академій наук України 3 квітня 2019 року [Електронний ресурс] // Національна академія наук України. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=4861>. – Дата звернення: 09.10.2019. – Назва з екрана.
9. Етичний кодекс ученого України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09>. – Дата звернення: 09.10.2019. – Назва з екрана.
10. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського суспільства / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – 254 с.
11. Інформаційний ярмарок [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3570:informatsijnij-yarmarok-2018&catid=8:golovni-temi&Itemid=350. – Дата звернення: 09.10.2019. – Назва з екрана.

12. *Кресін О.* Бий учених – рятуй Україну (хаотичні думки «зомбі») [Електронний ресурс] / О. Кресін. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/groups/314070194112/permalink/1015633532329113/>. – Дата звернення: 02.10.2019. – Назва з екрана.

13. МОН: Уряд затвердив новий порядок атестації науковців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/mon-uryad-zatverdiv-novij-poryadok-atestaciyi-naukovciv>. – Дата звернення: 02.10.2019. – Назва з екрана.

14. Наука на благо общества [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.unesco.org/themes/nauka-na-bлаго-obshchestva>. – Дата звернення: 02.10.2019. – Назва з екрана.

15. Наукова періодика: традиції та інновації : матеріали II наук.-практ. конф., 8 черв. 2011 р., Київ / ред.: Я. С. Яцків, О. М. Гузь, О. С. Онищенко, А. І. Радченко; НАН України. – Київ : Академперіодика, 2011. – 156 с. – (Наука України у світ. інформ. просторі; Вип. 5).

16. Не втратити королівство, або навіщо Україні наука [Електронний ресурс] // LB.ua – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/blog/nan_ukraine/337456_vtratiti_korolivstvo_abo_navishcho.html. – Дата звернення: 30.09.2019. – Назва з екрана.

17. Підписаний Президентом Указ «Питання європейської та євроатлантичної інтеграції» не лишає можливості звернути зі стратегічного курсу, – Іванна Климпуш-Цинцадзе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/pidpisanij-prezidentom-ukaz-pitannya-yevropejskoyi-ta-yevroatlantichnoyi-integraciyi-ne-lishaye-mozhливosti-zvernuti-zi-strategichnogo-kursu-ivanna-klimpush-cincadze>. – Дата звернення: 02.10.2019. – Назва з екрана.

18. *Попович О.* Національна академія наук України очима наукознавців – відповідь на статтю про «Зомбі-академію» [Електронний ресурс] / О. Попович // Спільне. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/nacionalna-akademiya-nauk-ukrayini-ochima-naukoznavciv/>. – Дата звернення: 30.09.2019. – Назва з екрана.

19. Про заходи щодо поліпшення сприйняття науки суспільством: Постанова президії Національної академії наук України від 22.03.2006 № 82 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0082550-06>. – Дата звернення: 01.10.2019. – Назва з екрана.

20. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листоп. 2015 р. № 848–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. – Назва з екрана.

21. Про схвалення Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 роки: Постанова президії Національної академії наук України від 15.12.2013 № 187 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0187550-13#n16>. – Дата звернення: 27.09.2019. – Назва з екрана.

22. *Сененко А. І.* Популяризація досягнень науковців Академії у медіа-просторі / А. І. Сененко // Вісн. Нац. акад. наук України. – 2018. – № 5. – С. 56–59.

23. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства : [монографія] / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2013. – 220 с.

24. Статут Національної академії наук України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-160414-2-1.pdf>. – Дата звернення: 27.09.2019. – Назва з екрана.

25. Статут Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/STATUT_NBUV_2017.pdf. – Дата звернення: 25.09.2019. – Назва з екрана.

26. *Тарасенко Н.* Бібліотечна складова у розвитку інформаційного суспільства / Н. Тарасенко // Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України. – 2016. – вип. 43. – С. 115–130.

27. Умови і правила участі у премії ТОВ «Лореаль Україна» «Для жінок у науці» – 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forwomeninscience.in.ua/>. – Дата звернення: 18.09.2019. – Назва з екрана.

28. Уряд затвердив плани заходів на 2019 рік щодо комунікації у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-plani-zahodiv-na-2019-rik-shchodo-komunikaciyi-u-sferi-evropejskoyi-ta-evroatlantichnoyi-integraciyi-ukrayini>. – Дата звернення: 02.10.2019. – Назва з екрана.

29. *Шипман М.* Научная коммуникация : руководство для научных пресс-секретарей и журналистов / Мэттью Шипман ; пер. с англ. – М. : Альпина нон-фикшн, 2018. – 186 с.

References

1. Ablitsov, V. (2011). Vcheni Ukrainy – laureaty mizhnarodnykh premii i nahorod [Scientists of Ukraine – winners of international prizes and awards]. *Nauka Ukrainy u svitovomu informatsiinomu prostori – Science of Ukraine in the World Information Space*, issue 4, pp. 3–190 [in Ukrainian].

2. Bondarenko, T. O. (2012). Populiaryzatsiia nauky u vitchyznianomu media-prostori [Popularization of science in the national media space]. *Derzhava ta rehiony. Ser: Sots. Komunikatsii – Countries and Regions. Avg. Soc. Communication*, issue 1, pp. 27–30 [in Ukrainian].

3. Velychko, L. (2018). Zombi-akademiia: vcheni-pensionery NAN Ukrainy ne vytrymuit konkurentsii u svitovii nautsi. Yikh utrymannia koshtuie blyzko 3,7 mlrd. hrn. [Zombie Academy: retired scientists of NAS of Ukraine cannot withstand the competition in world science. Expenditures on them are about 3.7 billion hrn.]. *Texty.org.ua*. Retrieved from http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/82121/Zombiakademija_vchenipensionery_NAN_Ukrajiny_ne_vytrymujut_konkurenciji [in Ukrainian].

4. Petrushyna, T. (2017). Vitchyzniana nauka u sotsiolohichnomu vymiri [Domestic science in the sociological dimension]. *Institute Sociology NAS of Ukraine*. Kyiv [in Ukrainian].

5. Vladlenova, I.V. (2017). Dosvid Polshchi z populiaryzatsii nauky: Naukovyi tsentr Kopernyka u Varshavi [Experience of Poland in science popularization: Copernicus Science Center in Warsaw]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI». Serii : Aktualni problemy rozvytku ukrainskoho suspilstva – Proceedings of the National Technical University «KPI». Series: Actual Problems of Ukrainian Society*, no. 2, pp. 7–15 [in Ukrainian].

6. Dyedushkina, A. (2015). Populiaryzatsiia nauky v suchasnomu ukrain-skomu internet-prostori [Popularization of science in the modern Ukrainian Internet space]. *Obrii drukarstva – Horizons Printing*, no.1, pp. 39–47 [in Ukrainian].

7. Zapyt na znannia. V Ukraini nabyraie obertiv populiaryzatsiia nauky [Request for knowledge. In Ukraine, popularization of science is gaining momentum]. Retrieved from <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/news/Pages/View.aspx?MessageID=3352> [in Ukrainian].

8. Zasidannia Rady prezidentiv akademii nauk Ukrainy 3 kvitnia 2019 roku [Meeting of the Council of Presidents of the Academies of Sciences of Ukraine on April 3, 2019]. Retrieved from <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=4861> [in Ukrainian].

9. Etychnyi kodeks uchenoho Ukrainy [Code of Ethics of scientist of Ukraine]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09> [in Ukrainian].

10. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk, V. I. et al. (2012). Informatsiina skladova sotsiokulturnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva [The information component of the socio-cultural transformation of Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Informatsiinyi yarmarok [Information Fair]. Retrieved from http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3570:informatsijnij-yarmarok-2018&catid=8:golovni-temi&Itemid=350 [in Ukrainian].

12. Kresin, O. (2018). Byi uchenykh – riatui Ukrainu (khaotychni dumky «zombi») [Beat scientists – save Ukraine («zombie's» chaotic thoughts)]. Retrieved from <https://www.facebook.com/groups/314070194112/permalink/10156335332329113/> [in Ukrainian].

13. MON: Uriad zatverdyyv novyi poriadok atestatsii naukovtsiv [MES: The government has approved a new procedure for the certification of scientists]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/mon-uryad-zatverdiv-novij-poryadok-atestaciyi-naukovciv> [in Ukrainian].

14. Nauka na blaho obshchestva [Science for Society]. Retrieved from <https://ru.unesco.org/themes/nauka-na-bлаго-obshchestva> [in Russian].

15. Yatskiv, Y. S. et al. (2011). Naukova periodyka: tradytsii ta innovatsii: materialy II nauk.-prakt. konf [Scientific Periodicals: Tradition and Innovation: Materials II nauk. and practical]. NAS of Ukraine. (Science of Ukraine in the world. Inform. Space, Vol. 5) [in Ukrainian].

16. Ne vtratyty korolivstvo, abo navishcho Ukraini nauka [Not to lose the kingdom, or why Ukraine needs science]. LB.ua. Retrieved from https://ukr.lb.ua/blog/nan_ukraine/337456_vtratiti_korolivstvo_abo_navishcho.html [in Ukrainian].

17. Pidpysanyi Prezydentom Ukaz «Pytannia yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii» ne lyshaie mozhlyvosti zvernuty zi stratehichnoho kursu, – Ivanna Klympush-Tsyntsadze [The Decree «European and Euro-Atlantic Integration» signed by the President does not make it possible to turn away from the strategic course, – Ivanna Klympush-Tsyntsadze]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/pidpisanij-prezidentom-ukaz-pitannya-yevropejskoyi-ta-yevroatlantichnoyi-integraciyi-ne-lishaye-mozhlyvosti-zvernuti-zi-strategichnogo-kursu-ivanna-klimpush-cincadze> [in Ukrainian].

18. Popovych, O. (2018). Natsionalna akademiia nauk Ukrainy ochyma naukoznavtsiv – vidpovid na statti pro «Zombi-akademiiu» [National Academy of Sciences of Ukraine through the eyes of science study – the answer

to the article about «Zombie Academy»]. *Spilne – Commons*. Retrieved from <https://commons.com.ua/uk/nacionalna-akademiya-nauk-ukrayini-ochima-naukoznavciv/> [in Ukrainian].

19. Pro zakhody shchodo polipshennia spryiniattia nauky suspilstvom: Postanova prezydii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [On measures to improve the perception of science by society / Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine No. 82, March 22, 2006]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0082550-06> [in Ukrainian].

20. Pro naukovu ta naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy [On Scientific and Scientific Technical Activities / Law of Ukraine on November 26, 2015 No. 848–VIII]. Retrieved from <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19> [In Ukrainian].

21. Pro skhvalennia Kontseptsii rozvytku Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy na 2014–2023 roky: Postanova prezydii Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [On approval of the Concept of development of the National Academy of Sciences of Ukraine for 2014–2023 / Resolution of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine No. 187, December 15, 2013]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0187550-13#n16> [In Ukrainian].

22. Senenko, A. (2018). Populiaryzatsiia dosiahnen naukovtsiv Akademii u media-prostori [Popularization of the Academy scientific achievements in the media space]. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy – Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*, no. 5, pp. 56–59 [in Ukrainian].

23. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M., Popyk V. I. et al. (2013). Sotsialni merezhi yak chynnyk rozvytku hromadianskoho suspilstva [Social networks as a factor in the development of civil society]. Kyiv: NAN Ukrainy, Nats. b-ka Ukrainy im. V. I. Vernadskoho [in Ukrainian].

24. Statut Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [Statute of the National Academy of Sciences of Ukraine]. Retrieved from <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-160414-2-1.pdf> [in Ukrainian].

25. Statut Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Statute of the Vernadsky National Library]. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/sites/default/files/STATUT_NBUV_2017.pdf [in Ukrainian].

26. Tarasenko, N. (2016). Bibliotechna skladova u rozvytku informatsiinoho suspilstva [Library component in the development of information society]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho – Transactions of V. I. Vernadsky National Library of Ukraine*, issue 43, pp. 115–130. <https://doi.org/10.15407/np.43.115> [in Ukrainian].

27. Umovy i pravyla uchasti u premii TOV «Loreal Ukraina» «Dlia zhinok

u nauitsi» [Terms and conditions for participation in the award of LLC «L’Oreal Ukraine» «For Women in Science» – 2019]. Retrieved from <https://forwomenscience.in.ua/> [in Ukrainian].

28. Uriad zatverdyyv plany zakhodiv na 2019 rik shchodo komunikatsii u sferi yevropeiskoi ta yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy [The government has approved plan of actions for 2019 on communication in the field of European and Euro-Atlantic integration of Ukraine]. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-zatverdiv-plani-zahodiv-na-2019-rik-shchodo-komunikatsiyi-u-sferi-yevropejskoyi-ta-yevroatlantichnoyi-integratsiyi-ukrayini> [in Ukrainian].

29. Shipman, Matthew W. (2018). Nauchnaia kommunykatsiya: Rukovodstvo dlia nauchnykh press-sekretarei y zhurnalystov [Handbook For Science Public Information Officers]. Moscow: Alpina non-fiction [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 10.08.2019.

Oleg Natarov,

Junior Researcher,

V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1183-2323>

Information and Analytical Products of Libraries as a Means of Popularization of Ukrainian Science

The paper addresses to the role of information and analytical products of libraries in the field of science popularization. Attention is paid to the significance of keeping the general public being well and timely informed on the achievements of Ukrainian researchers in view of the strategic course of our state for acquiring Ukraine’s full membership in the European Union and in the North Atlantic Treaty Organization.

It is emphasized that in the context of the entry of modern society into the informational stage of its development, an exceptional role in the popularization of science is played by scientific libraries, which experience the new forms and means of collecting, processing, presenting and disseminating knowledge as they primarily concerned the sphere of the activity of libraries.

The paper considers the activity of the Information and Analytical Support Service of the State Authorities of the Vernadsky National Library of Ukraine on informing the general public and authorities about the situation in the scientific sphere of Ukraine. In particular, publication and dissemination of materials for the issue of information-analytical bulletin “Ways of Ukrainian Science Development” are considered as an example of effective activity in the area of informing society about achievements, important results of scientific, scientific-technical and innovative activity of our scientists, raising

the authority and prestige of science in Ukraine. It is noted that the publication of the bulletin from the very beginning was aimed at the implementation of measures, determined by the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine, for improving the perception of science by society, and today its main tasks correspond to the statutory tasks of the highest scientific self-governing organization of Ukraine, namely: the need for popularization of scientific achievements of Ukrainian scientists in the country and abroad in order to increase the prestige of scientific activity in society, to form scientific outlook, to counteract pseudoscience, to strengthen the intellectual potential of society, to develop education, to raise the international authority of Ukraine.

The experience of SIAS of V.Vernadsky National Library of Ukraine in the field of popularization of science, in particular, in preparation and publication of the information-analytical bulletin “Ways of Ukrainian Science Development”, allows one to conclude that despite difficult financial conditions Ukrainian researchers, first of all representatives of the National Academy of Sciences of Ukraine, continue working hard for the benefit of our country and gaining significant results across a wide range of basic and applied research.

Keywords: popularization of science, scientific library, information and analytical products, Vernadsky National Library of Ukraine, Service information and analytical support, Ways of Development of Ukrainian Science.